

УДК 378.01

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-17.17>

АСПЕКТИ СИНЕРГІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

КОНДРАТЕНКО ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри фізичного виховання та здоров'я людини

Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С. Макаренка»

Полтавської обласної ради
tetaiakondratenko@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8177-8433

Здоров'язбережувальна та інформаційно-цифрова компетентності є складниками професійної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти, які формуються в процесі фахової підготовки майбутніх педагогів. Означені компетентності як компоненти розвитку сучасного суспільства в умовах його інформатизації та цифровізації заслуговують на увагу в контексті безпеки життєдіяльності людини, безпечних та нешкідливих умов праці, робочого місця працівника, обладнаного технічними засобами навчання та екранними пристроями. Питаннями збереження здоров'я нації опікуються сучасні розвинуті держави світу, відпрацьовуючи та впроваджуючи їх на рівні шкільної освіти. Нова українська школа враховує набуття підростаючим поколінням здоров'язбережувальної компетентності під час опанування навчального матеріалу інтегрального курсу «Здоров'я, безпека та добробут», формування компетентності з безпечної роботи з цифровими технологіями та пристроями, зокрема, торкається питань кібербезпеки. Актуальним у дослідженні є аналіз існуючих нормативних значень та обмежень, які можуть стати небезпечними для здоров'язбереження учнів закладів загальної середньої освіти, студентів фахової передвищої освіти під час роботи в кабінеті інформатики, використання технічних засобів навчання. Робоче місце фахівця, обладнане екранними пристроями, має потенційні ризики для безпеки життєдіяльності та охорони праці, тому його функціонування регламентується вимогами, унормованими державними нормативними актами з питань охорони праці, та контролюється безпосередньо роботодавцем. У дослідженні всебічно висвітлено аспекти синергії здоров'язбережувальної та інформаційно-цифрової компетентностей підготовки майбутніх фахівців закладом вищої освіти з урахуванням вимог до робочого місця та його обладнання. Готовість випускників закладу вищої освіти до самореалізації, наявність у них сформованих компетентностей, володіння сучасними інформаційно-цифровими технологіями, свідоме ставлення до збереження власного здоров'я та здоров'я оточення, учасників освітнього процесу здатні забезпечити конкурентоспроможність та затребуваність на ринку праці.

Ключові слова: майбутні фахівці, здоров'язбережувальна компетентність, інформаційно-цифрова компетентність, взаємодія, цілісність.

Постановка проблеми. Фахова підготовка конкурентоспроможного фахівця передбачає наявність розробленої та реалізованої індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти, спрямованої на формування компетентностей та досягнення очікуваних результатів освітньо-професійної програми спеціальності. Дослідження аспектів синергії здоров'язбережувальної та інформаційно-цифрової компетентностей майбутніх фахівців з урахуванням аналізу нормативних вимог нешкідливості, збереження життя та здоров'я під час використання на робочому місці

сучасних інформаційно-цифрових технологій уможливорює системний підхід у фаховій підготовці закладів вищої, фахової передвищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання здоров'я та здоров'язбереження є всебічно актуалізованим: Конституцією України, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [5]; даними Державної служби статистики України та Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) щодо середньої очікуваної тривалості

життя людини; статистикою Міністерства охорони здоров'я України щодо стану здоров'я підростаючого покоління та умовами сьогодення; вимогами професійних стандартів за професіями «Вихователь закладу дошкільної освіти», «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти».

Проблематику здоров'я та здоров'язбереження, можливість її розв'язання в освітній діяльності, навчанні та вихованні підростаючого покоління вивчали вітчизняні педагоги та вчені: І. Боберський, О. Бутовський, Г. Ващенко, С. Гаркуша, О. Духнович, В. Короленко, Т. Лубенець, А. Макаренко, В. Оніпко, С. Русова, І. Ставровський, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші науковці [3, с. 23–26].

Ю. Носенко та А. Сухіх характеризують «здоров'я як функціональний стан організму людини, що забезпечує тривалість життя, фізичну та розумову працездатність, високий рівень самопочуття, відтворення здорового потомства», «здоров'язбереження є процесом, спрямованим на збереження фізичного й психічного здоров'я людини у вихідному стані та/або його покращення» [8, с. 3].

У зарубіжних країнах системна здоров'язбережувальна діяльність започаткувалася в ХІХ ст. з трикомпонентної моделі школи здоров'я А. Бедворта та Б. Бедворта (A. Bedworth & B. Bedworth), що була орієнтована на інформування вчителів і батьків учнів про гігієну.

У ХХ ст. Д. Алленсворта й Л. Дж. Колбі (D. Allensworth & L. J. Kolbe) була введена восьмикомпонентна шкільна модель здоров'я із залученням структурних підрозділів (служб): створення здорового фізичного та психологічного середовища; програма здоров'я; програма з фізичного виховання учнів; наявність психологічної та соціальної служб, соціального забезпечення в школі; служба харчування; служба здоров'я персоналу школи; шкільна медична служба; залучення батьків та громадськості в питаннях покращення стану здоров'я учнів. Вказана модель є найбільш поширеною в США та більшості європейських країн [11, с. 80].

Ретроспективний логіко-системний аналіз О. Шиян та Р. Шияна засвідчує, що з 80-х років ХХ ст. й дотепер спостерігається спрямування об'єднаного міжнародного співробітництва на просування грамотності молоді в питаннях здоров'я, розвиток освітнього процесу за цим напрямом в закладах освіти [21, с. 45].

В. Оніпко констатує, що особливе місце в умовах сьогодення під час формування навичок збереження здоров'я у здобувачів освіти посідають ресурси Інтернет, медіа, соціальні системи [11, с. 81–82].

Ю. Носенко і А. Сухіх акцентують увагу на проблематиці здоров'язбережувального використання програмно-апаратних засобів навчання, необхідності формування відповідної компетентності учасників освітнього процесу [9, с. 61]. А. Сухіх наголошує, що формування здоров'язбережувального складника інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів базової загальної середньої освіти є основою мотивації до здоров'язбережувального використання програмно-апаратних засобів в освітньому процесі [14, с. 129].

Ю. Танасійчук визначає здоров'язбережувальну компетентність як «багатогранний процес формування професійних знань, умінь та навичок, набуття особистісного досвіду збереження здоров'я» [15, с. 60]. За результатами дослідження в експериментальних групах О. Мехед діагностувала підвищений рівень мотивації майбутніх педагогів до збереження власного здоров'я під час використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, що дозволить, на думку автора, активізувати пізнавальну діяльність і самостійну роботу здобувачів освіти в галузі здоров'язбереження, забезпечити диференціацію матеріалу, контроль та самокорекцію здобутих знань, формувати навички пошукової діяльності зі здоров'язбереження в майбутньому [6, с. 176; 7, с. 268].

Г. Пронюк, Т. Стиценко, Н. Сердюк, аналізуючи вплив комп'ютерної техніки на життя та здоров'я фахівців ІТ-індустрії, застосовують термін «комп'ютерні захворювання», зазначаючи, що негативна дія на користувача

комп'ютера є комплексною, повільною та прихованою, мало вивченою та не всім відомою. Одним із шляхів недопущення дії несприятливих чинників на комп'ютеризованих робочих місцях є наявність сформованої здоров'язбережувальної компетентності фахівців [10, с. 10].

Отже, актуалізується синергія системи безпеки життєдіяльності та охорони праці в умовах цифрового простору.

Зогляду на цю мету публікації є висвітлення аспектів синергії здоров'язбережувальної та інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців у взаємозв'язку з практичною діяльністю застосування технічних засобів навчання в умовах закладу освіти та/або на робочому місці, обладнаному екранним пристроєм.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах цифровізації суспільства цифрова трансформація у сфері освіти і науки визнана Міністерством освіти і науки України як комплексна робота, що передбачає створення безпечного електронного освітнього середовища, підвищення рівня цифрової компетентності, цифрову трансформацію процесів та послуг [16].

Отже, актуалізується потреба дослідження формування здоров'язбережувальної та інформаційно-цифрової компетентностей у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців. Об'єкт дослідження є цілісним та характеризується внутрішньою єдністю та водночас його відносною автономністю [1]. За цих умов ми можемо говорити про цілісність взаємодії, її вплив на сформованість здоров'язбережувальної та інформаційно-цифрової компетентностей здобувача освіти, врахування отриманих висновків у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців галузей економіки. Відбувається посилення дії одного каталізатора додаванням іншого, особливості якого зумовлюється тим, що їх взаємодія суттєво переважає сумарний ефект кожного окремого компонента є синергією [13].

І. Гончарова зазначає, що проблеми безпеки життєдіяльності людини є одними з найактуальніших проблем людства та пов'язані з його виживанням в умовах цифрового технологічного прогресу, а новий інструментарій – Інтернет, комп'ютер, прилади мобільного зв'язку – несуть численні небезпеки та ризики [4, с. 21].

До модельних програм 5–6 класів (НУШ), 7–9 класів (пілотна, НУШ) інтегрованого курсу

Рис. 1. Здоров'язбережувальний та інформаційно-цифровий компетентностний потенціал інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

«Здоров'я, безпека та добробут» та, зокрема, підручника 6 класу включені навчальні матеріали про безпеку користувача в цифровому просторі, небезпеки для здоров'я та добробуту людини під час користування мережею Інтернет – онлайн-шахрайство та кібербулінг – наводяться як соціальні небезпеки [17; 18; 19, с. 119–121; 20, с. 45–50]. Розглянемо наповненість навчальним матеріалом предмета «Здоров'я, безпека та добробут» базової загальної середньої освіти за цим актуальним напрямом (рис. 1).

Курс «Здоров'я, безпека та добробут» враховує визначені Державним стандартом вимоги до наступності між початковим та базовим рівнями загальної середньої освіти, обов'язкових результатів навчання учнів із соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі та ключових компетентностей [13]. Згідно з рис. 1 в освітньому процесі базової

школи уможлиблюється цілісне набуття здоров'язбережувальної та інформаційно-цифрової компетентностей здобувачами освіти Нової української школи – на кожному році вивчення з п'ятого по дев'ятий клас поступово поглиблюються знання, уміння та навички з питань безпеки людини в цифровому просторі як прояву соціальних небезпек.

У рамках дослідження взаємодії здоров'язбережувального та інформаційно-цифрового факторів та їхнього впливу на учасників освітнього процесу заслуговує на увагу дотримання закладами загальної середньої освіти вимог Санітарного регламенту в частині роботи з технічними засобами навчання [12]. Розглянемо встановлені норми здоров'язбереження в навчальному процесі закладу загальної середньої освіти з використанням схеми на рис. 2.

З метою недопущення негативних наслідків та їх впливу на життя, здоров'я учасників

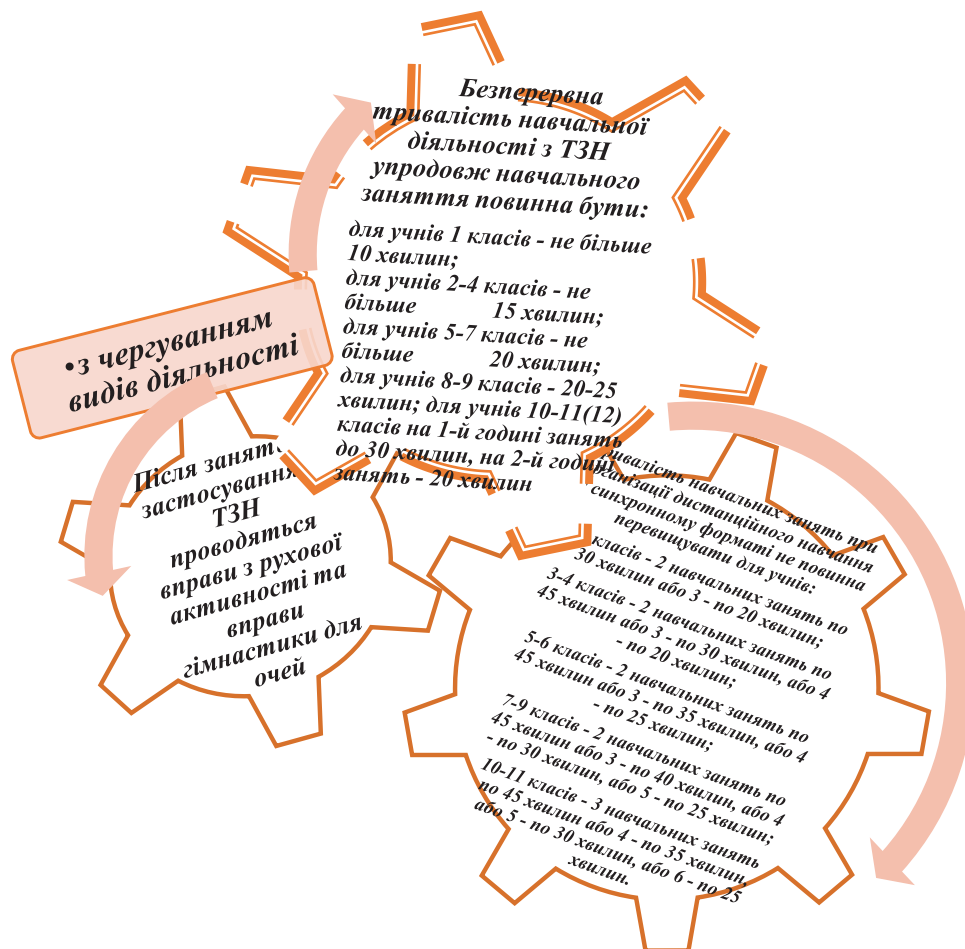

Рис. 2. Особливості організації роботи з технічними засобами навчання в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти

Вимоги безпеки до робочих місць працівників з екранними пристроями	Мінімальні вимоги безпеки під час роботи з екранними пристроями	Мінімальні вимоги безпеки до екранних пристроїв
Проходження навчання і перевірки знань працівників з питань охорони праці та безпечного використання екранних пристроїв до початку роботи з ними	Щодня перед початком роботи очищати екранні пристрої від пилу ті інших забруднень	Екранні пристрої не мають бути джерелом ризику для працівників
Устаткування не повинно створювати зайвого шуму та виділяти зайвого тепла <i>Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку ДСН 3.3.6.037-99</i>	Після закінчення роботи екранні пристрої відключати від електричної мережі	Усе випромінювання, за винятком видимої частини електромагнітного спектра, має бути зведене до незначного рівня з погляду безпеки і охорони здоров'я працівників
Наявність внутрішніх регламентованих перерв у роботі для відпочинку за рахунок тривалості робочого часу <i>Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПН 3.3.2.007-98</i>	Не допускається: – виконувати технічне обслуговування, ремонт, налагодження екранних пристроїв безпосередньо на робочому місці працівника під час роботи; – відключати захисні пристрої, самочинно проводити зміни у конструкції та складі екранних пристроїв або їх технічне налагодження; - працювати з екранними пристроями, у яких під час роботи виникають нехарактерні сигнали, нестабільне зображення на екрані та інші несправності	Символи на екранних пристроях мають бути чіткими, відповідного розміру. Між символами і рядками символів має бути належна відстань. Зображення на екрані має бути стабільним, без миготіння або інших видів нестабільності
Проходження медичних оглядів працівниками за рахунок роботодавців <i>наказ МОЗУ № 246 від 21.05.2007</i>		Яскравість та/або контрастність символів має легко регулюватися працівником під час роботи з екранними пристроями, а також швидко адаптуватися до навколишніх умов.
Освітлення робочого місця згідно з <i>ДСанПН 3.3.2.007-98</i> Мікроклімат приміщення згідно з <i>ДСН 3.3.6.042-99</i> Організація робочого місця повинна відповідати ергономічним, антропологічним, психофізіологічним вимогам	Під час виконання робіт операторського типу дотримуватися норм ДСН 3.3.6.042-99	Вибираючи екрани, слід надавати перевагу таким екранам, які легко та вільно повертаються і нахиляються відповідно до потреби працівника

Рис. 3. Мінімальні вимоги безпеки та захисту здоров'я під час роботи, пов'язаної з використанням екранних пристроїв незалежно від їх типу та моделі

освітнього процесу Санітарним регламентом, крім обумовленої специфіки організації роботи з технічними засобами навчання (рис. 2), визначені вимоги до кабінетів інформатики закладів загальної середньої освіти, якими передбачено нормативи щодо

– наявності природного та штучного освітлення;

– рівня освітленості: на екрані – не менше 200 лк; на клавіатурі, робочому столі учня – не менше 400 лк: на робочому місці та на екрані персонального комп'ютера – не більше 600 лк;

– підлоги, яка повинна мати антистатичне покриття та бути зручною для вологого прибирання;

– облаштування робочого місця учня для виконання практичної частини навчального заняття – форм-фактора десктоп: монітор (з діагоналлю не менш 38,1 см (15дюймів)), системний блок, відокремлена клавіатура, відокремлений маніпулятор типу «миша», стіл, стілець (крісло). За відсутності можливості допускається використання персональних комп'ютерів (ноутбуків) з діагоналлю відеомоніторів (екранів) не менше 35,56 см (14 дюймів) за умови використання відокремленої клавіатури (учнями 1–7 класів) та використання відокремленого маніпулятора типу «миша» (учнями 1–11(12) класів);

– комп'ютерного обладнання згідно з типовим переліком Міністерства освіти та науки України. Заборонено використання відеомоніторів (екранів), сконструйованих на телевізійних електронно-променевих трубках;

– надійності ізоляції та механічної захищеності проводів/інших провідників подачі електричного струму комп'ютерної техніки;

– кількості учнів, що одночасно працюють за одним комп'ютером – може працювати лише один учень (незалежно від віку) [12].

У дослідженні синергії здоров'язбереження та цифровізації в процесі підготовки майбутніх фахівців з метою недопущення виникнення ризиків/негативних впливів під час освітнього процесу, в їхній подальшій професійній діяльності слід враховувати нормативні вимоги безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями [2]. Вимоги стосуються суб'єктів господарської діяльності

незалежно від форм власності, організаційно-правової форми і видів діяльності та є мінімальними вимогами безпеки робочого місця працівника з екранними пристроями (рис. 3).

Як засвідчує рис. 3, вимоги до провадження діяльності з використанням екранних пристроїв в частині дотриманням суб'єктами господарської діяльності норм безпеки життєдіяльності та охорони праці уніфіковані державою через єдину систему державних нормативних актів про охорону праці (ДНАОП), спостереження за виконанням робіт, нагляд та контроль за дотриманням норм охорони праці як з боку роботодавця, так і уповноваженими державою державними органами та прокуратурою, що забезпечує недопущення шкоди для здоров'я працівників та ризик-орієнтований підхід.

Висновки (з перспективами подальших розвідок зазначеного напрямку). Системне врахування в процесі фахової підготовки майбутніх фахівців висвітлених аспектів синергії здоров'язбережувальної та інформаційно-цифрової компетентності розглядається у взаємозв'язку з практичною діяльністю. Застосування технічних засобів навчання в умовах закладу загальної середньої освіти та/або на робочому місці, обладнаному екранним пристроєм, за допомогою навчальних дисциплін з безпеки життєдіяльності й охорони праці наближує теорію до практики в освітньому процесі, а також веде до досягнення очікуваних результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою спеціальностей в закладі вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <https://1531.slovaronline.com/search?s=%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 12.12.2023).
2. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями : наказ Міністерства соціальної політики України від 14.02.2018 № 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18#Text> (дата звернення: 12.12.2023).
3. Гаркуша С. В. Проблема здоров'язбереження в історії вітчизняної педагогічної науки. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2015. Вип. 132. С. 23–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_132_8 (дата звернення: 10.12.2023).
4. Гончарова І. П. Кібербезпека як складова безпеки життєдіяльності закладів освіти. *Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (26 жовтня 2022 р.). Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 20–25.
5. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2#Text> (дата звернення: 09.10.2023).

6. Мехед О. Б., Мехед Д. Б., Рябченко С. В. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою популяризації здорового способу життя. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2022. Вип. 16 (172). С. 174–178.
7. Мехед О. Б. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій для формування здоров'язбережувальної компетентності як складника фізичної підготовки молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15*. 2023. Вип. 3К (162). С. 264–269.
8. Носенко Ю. Г., Сухіх А. С. Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів у навчальному процесі основної школи: навчально-методичний посібник / за ред. Ю.Г. Носенко. Київ : Компринт, 2017. 156 с.
9. Носенко Ю. Г., Сухіх А. С. Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів: навчально-методичні рекомендації для учнів / за ред. Ю. Г. Носенко. Київ : Компринт, 2017. 32 с.
10. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Безпека праці в індустрії інформаційних технологій» для студентів усіх спеціальностей заочної форми навчання / упоряд. Г. В. Пронюк, Т. Є. Стиценко, Н. М. Сердюк. Харків : ХНУРЕ, 2017. 32 с.
11. Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі : колективна монографія / за заг. ред. Л. М. Рибалко. Тернопіль : Осадца В. М., 2019. 400 с.
12. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205. URL: <https://drive.google.com/file/d/1tctFO0BaIuykduQD7TZBiWiRzNxO2jnv/view> (дата звернення: 14.12.2023).
13. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D1%E8%ED%E5%F0%E3%B3%FF> (дата звернення: 12.12.2023).
14. Сухіх А. С. Здоров'язбережувальне використання програмно-апаратних засобів учнями 5-9 класів у закладах загальної середньої освіти : монографія. *Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики*. Кривий Ріг : Видавничий відділ Криворізького національного університету, 2018. Том XVI. Випуск 2 (45) «Монографія у журналі». 250 с.
15. Танасійчук Ю. М. Сутність категорії «здоров'язберігаюча компетентність» в умовах педагогічного процесу закладів вищої освіти. *International Trends in Science and Technology: Proceedings of the International Scientific Conference*. (Warsaw, Poland, October, 17, 2017). Warsaw. Poland, Vol. 3. P. 55–60.
16. Цифрова трансформація освіти і науки / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> (дата звернення: 12.12.2023).
17. Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Шиян О., Волощенко О., Гриньова М., Дяків В., Козак О., Овчарук О., Седоченко А., Сорока І., Страшко С.). URL: https://drive.google.com/file/d/17MwEgusAhsa_nbw9OaDIoZrM7wYHGZS/view (дата звернення: 14.12.2023).
18. Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Шиян О. І., Дяків В. Г., Седоченко А. Б., Страшко С. В.). URL: <https://drive.google.com/file/d/1tctFO0BaIuykduQD7TZBiWiRzNxO2jnv/view> (дата звернення: 14.12.2023).
19. Здоров'я, безпека та добробут : підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти / О. І. Шиян, О. В. Волощенко, В. Г. Дяків, О. П. Козак, А. Б. Седоченко. Київ : Світлич, 2023. 176 с. URL: <https://svitdovkola.org/files/books/2022/svitych-shyian-zdorovyua-bezpeka-ta-dobrobut-5kl.pdf> (дата звернення: 14.12.2023).
20. Здоров'я, безпека та добробут : підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти / О. І. Шиян, О. В. Волощенко, В. Г. Дяків, О. П. Козак, А. Б. Седоченко. Київ : Світлич, 2023. 176 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/2643-zdorovia-6-klas-shyian.html> (дата звернення: 14.12.2023).
21. Шиян О., Шиян Р. Розвиток освіти та забезпечення грамотності з основ здоров'я. *Міжнародні читання пам'яті професора Богдана Шияна* : збірник наукових праць. Тернопіль : Трек, 2014. С. 40–45. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/2916/1/Shyjan%20O.,%20Shyjan%20R..pdf> (дата звернення: 14.12.2023).

THE SYNERGY ASPECTS OF THE HEALTH-SAVING AND THE INFORMATION AND DIGITAL COMPETENCES OF THE FUTURE SPECIALISTS

KONDRATENKO TETYANA VOLODYMYRIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor
at the Department of Physical Education and Human Health
Regional College "Kremenchuk Humanitarian and Technological Academy
named after A.S. Makarenko" of the Poltava Regional Council

Introduction. In order to ensure professional training of a competitive future specialists in modern conditions the higher educational institution should work out and implement a personally oriented. Health-preserving and information-digital competencies are integral components of the professional competence of the future specialists, the formation of which is ensured by professional training.

Purpose. Investigation of aspects of the synergy of health, safety and information-digital competencies of future specialists with the analysis of regulatory requirements savings of life and health during when used in the workplace of modern information and digital technologies enables which enables a systematic approach to professional training of a higher professional pre-higher education institution.

Methods. Theoretical, empirical.

Results. Health-preserving and information-digital competencies, as components of the development of modern society in the conditions of its informatization and digitization, deserve attention in matters of human life safety, safe and harmless working conditions, and the workplace equipped with technical teaching aids and screens. Issues of preserving the nation's health are the concern of modern developed countries, incorporating and implementing them in action at the school education level.

The new Ukrainian school (NUS) considers the acquisition of health-preserving competence by the younger generation during the mastering of the educational material of the integrated course "Health, Safety, and Well-being." It also emphasizes the formation of competence in the safe use of digital technologies and devices, addressing cybersecurity issues. The research involves the analysis of existing normative values and restrictions that may pose dangers to the health preservation of students in general secondary education institutions and students of vocational pre-higher education during their work in the computer science classroom and while using technical teaching aids.

Originality. A systematic approach and highlighting aspects of the synergy of health-saving and information-digital competencies the of future specialists in realization relation to the practical activity of using technical teaching aids in the conditions of an educational institution and/or at a workplace equipped with a screen device.

Conclusion. The workplace of a specialist equipped with screen devices has potential risks to life safety and occupational safety. Therefore, its functioning is regulated by requirements standardized by state regulatory acts on labour protection and directly controlled by the employer. The study comprehensively highlights the aspects of the synergy of health-preserving and information-digital competencies in the training of future specialists by a higher education institution, taking into account the requirements for the workplace and its equipment. The readiness of higher education institution graduates for self-realization, formed competencies, mastery of modern information-digital technologies, and conscious attitude towards preserving their health and the health of the other educational process participants allow them to ensure competitiveness and demand in the labour market.

Key words: future specialists, health-preserving competence, information and digital competence, interaction, integrity.

REFERENCES

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (2023). [Big explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Retrieved from: <https://1531.slovaronline.com/search?s=%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D1%8F> (access date December 12, 2023) [in Ukrainian].
2. Vymohy shchodo bezpeky ta zakhystu zdorovia pratsivnykiv pid chas roboty z ekrannymy prystroiamy [Requirements for the safety and health protection of workers while working with screen devices]. Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated February 14, 2018 № 207. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18#Text> (access date December 12, 2023) [in Ukrainian].
3. Harkusha, S.V. (2015). Problema zdoroviazberezhennia v istorii vitchyznianoї pedahohichnoi nauky [The problem of health preservation in the history of domestic pedagogical science]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky*. Issue 132. P. 23–28. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_132_8 (access date December 12, 2023) [in Ukrainian].
4. Honcharova, I.P. (2022). Kiberbezpeka yak skladova bezpeky zhyttiediialnosti zakladiv osvity [Cybersecurity as a component of the life safety of educational institutions]. *Suchasni pidkhody do okhorony pratsi v zakladakh profesiinoy osvity*. Bila Tserkva. P. 20–25 [in Ukrainian].
5. Konstyutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. The Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1996, № 30, St. 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2#Text> (access date December 12, 2023) [in Ukrainian].

6. Mekhed, O.B., Mekhed, D.B., & Riabchenko, S.V. (2022). Vykorystannia suchasnykh informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii z metoiu populiaryzatsii zdorovoho sposobu zhyttia [The use of modern information and communication technologies to promote a healthy lifestyle]. *Bulletin of the National University "Chernihiv Collegium" named after T. G. Shevchenko*. Issue 16. P. 174–178 [in Ukrainian].
7. Mekhed, O.B. (2023). Zastosuvannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii dlia formuvannia zdoroviazberezhivalnoi kompetentnosti yak skladnyka fizychnoi pidhotovky molodi [Application of information and communication technologies for the formation of health-saving competence as a component of physical training of youth]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P.Dragomanov*. Series № 15. Issue 3K. P. 264–269 [in Ukrainian].
8. Nosenko, Yu.H., & Sukhikh, A.S. (2017). *Zdoroviazberezhivalne vykorystannia prohramno-aparatnykh zasobiv u navchalnomu protsesi osnovnoi shkoly* [Health-saving use of software and hardware in the educational process of the basic school]. Kyiv. Kompynt. 156 p. [in Ukrainian].
9. Nosenko, Yu.H., & Sukhikh, A.S. (2017). *Zdoroviazberezhivalne vykorystannia prohramno-aparatnykh zasobiv: navchalno-metodychni rekomendatsii dlia uchniv* [Health-saving use of software and hardware: educational and methodological recommendations for students]. Kyiv. Kompynt. 32 p. [in Ukrainian].
10. Proniuk, H.V., Stytsenko, T.Ie., & Serdiuk, N.M. (2017). *Metodychni vkazivky do samostiinoi roboty z dystsypliny «Bezpeka pratsi v industrii informatsiinykh tekhnolohii» dlia studentiv usikh spetsialnostei zaochnoi formy navchannia* [Guidelines for independent work on the discipline "Labor Safety in the Information Technology Industry" for students of all correspondence specialties]. Kharkiv. KhNURE. 32 p. [in Ukrainian].
11. Rybalko, L.M. (2019). *Zdoroviazberezhivalni tekhnolohii v osvithomu seredovyschi: kolektyvna monohrafiia* [Health-saving technologies in the educational environment: a collective monograph]. Ternopil: Osadza V.M. 400 p. [in Ukrainian].
12. Sanitarnyi rehlament dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Sanitary regulations for institutions of general secondary education]. Order of the Ministry of Health of Ukraine dated September 25, 2020 № 2205. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1tctFO0BaIuykduQD7TZBiWiRzNxO2jnv/view> (access date December 14, 2023) [in Ukrainian].
13. Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]. Retrieved from: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D1%E8%ED%E5%F0%E3%B3%FF> (access date December 12, 2023) [in Ukrainian].
14. Sukhikh, A.S. (2018). *Zdoroviazberezhivalne vykorystannia prohramno-aparatnykh zasobiv uchniamy 5-9 klasiv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity: monohrafiia* [Health-saving use of software and hardware by students of grades 5-9 in institutions of general secondary education: a monograph]. *Theory and methods of teaching mathematics, physics, computer science. Kryvyi Rih. Publishing Department of Kryvyi Rih National University*. Volume XVI. Issue 2 (45). "Monograph in the journal". 250 p. [in Ukrainian].
15. Tanasiichuk, Yu.M. (2017). *Sutnist katehorii «zdoroviazberihaiucha kompetentnist» v umovakh pedahohichnoho protsesu zakladiv vyshchoi osvity* [The essence of the category "health-saving competence" in the conditions of the pedagogical process of higher education institutions]. *International Trends in Science and Technology: Proceedings of the International Scientific Conference*. Warsaw, Vol. 3. P. 55–60 [in Polish].
16. Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky (2023). [Digital transformation of education and science]. Ministry of Education and Science of Ukraine. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> (access date December 12, 2023) [in Ukrainian].
17. Shyian, O., Voloshchenko, O., Hrynova, M., Diakiv, V., Kozak, O., Ovcharuk, O., Sedochenko, A., Soroka, I., & Strashko, S. (2021). *Modelna navchalna prohrama «Zdorovia, bezpeka ta dobrobut. 5-6 klasy (intehrovanyi kurs)»* [Model curriculum «Health, Safety, and Well-being. Grades 5-6 (integrated course)»] for institutions of general secondary education. Retrieved from: https://drive.google.com/file/d/17MwEgusAhsa_nbw9OaDIoZrM7wYHGZS/view (access date December 14, 2023) [in Ukrainian].
18. Shyian, O., Diakiv, V., Sedochenko, A., & Strashko, S. (2023). *Modelna navchalna prohrama «Zdorovia, bezpeka ta dobrobut. 7-9 klasy (intehrovanyi kurs)»* [Model curriculum "Health, Safety, and Well-being. Grades 7-9 (integrated course)"] for institutions of general secondary education. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1tctFO0BaIuykduQD7TZBiWiRzNxO2jnv/view> (access date December 14, 2023) [in Ukrainian].
19. Shyian, O., Voloshchenko, O., Diakiv, V., Kozak, O., & Sedochenko, A. (2023). *Zdorovia, bezpeka ta dobrobut: pidruchnyk intehrovanoho kursu dlia 5 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Health, Safety, and Well-being: Integrated Course Textbook for Grade 5 General Institutions]. Kyiv: Svitych. 176 p. Retrieved from: <https://svitdovkola.org/files/books/2022/svitych-shyian-zdorovya-bezpeka-ta-dobrobut-5kl.pdf> (access date December 14, 2023) [in Ukrainian].
20. Shyian, O., Voloshchenko, O., Diakiv, V., Kozak, O., & Sedochenko, A. (2023). *Zdorovia, bezpeka ta dobrobut: pidruchnyk intehrovanoho kursu dlia 6klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Health, Safety, and Well-being: Integrated Course Textbook for Grade 6 General Institutions]. Kyiv: Svitych. 176 p. Retrieved from: <https://pidruchnyk.com.ua/2643-zdorovia-6-klas-shyian.html> (access date December 14, 2023) [in Ukrainian].
21. Shyian, O., & Shyian, R. (2014). *Rozvytok osvity ta zabezpechennia hramotnosti z osnov zdorovia* [Development of education and literacy on the basics of health]. *International readings in memory of Professor Bogdan Shyian. Collection of scientific works*. Ternopil: Trek. P. 40–45. Retrieved from: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/2916/1/Shyjan%20.,%20Shyjan%20R..pdf> (access date December 14, 2023) [in Ukrainian].